

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМ. ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

Кафедра спортивної медицини, здоров'я людини

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ

галузь знань 01 - Освіта/педагогіка та 02 – Середня освіта

Спеціальність 024 – хореографія

факультет педагогічної освіти

рівень освіти: бакалавр

спеціалізація: середня освіта (фізична культура) та хореографія

Робоча програма з дисципліни «ОМЗ» для студентів спеціалізації середня освіта (фізична культура) спеціальності 024 – хореографія

V с. (денна форма навчання)

Розробник: доцент, к.н. з держ.упр.. Рибчич І.Є.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії спорту та фізичної культури

Протокол від “31” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри спортивної медицини, здоров'я людини

(Будзин В.Р.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3		Дисципліна спеціалізації хореографія	
Модулів – 1	Спеціальність хореографія): <u>024 – хореографія</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		5-й	
		Лекції	
		12 год.	.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Індивідуальні завдання: -	
		Вид контролю: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Рівень вищої освіти: бакалавр		

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою є поглиблення знань студентів про засоби запобігання захворювань, отруєнь, травм та нещасних випадків, а також про основні ознаки та наслідки захворювань, отруєнь та травм, які становлять небезпеку для життя та здоров'я людини, методи їх попередження і подолання; забезпечення наявності у бакалаврів необхідного рівня знань, вмінь та навичок з першої медичної допомоги, які необхідні майбутнім фахівцям у відповідності до кваліфікаційної характеристики випускника, що передбачені чинними Державними освітніми стандартами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: - ознаки невідкладних станів при захворюваннях, отруєннях та травмах життєво важливих органів та систем;

- клінічні ознаки гострих патологічних станів, інфекційних хвороб, що набули соціального значення, та основні профілактичні заходи;

- принципи застосування лікарських препаратів та предметів догляду за хворими та дітьми;

- методи і способи надання першої медичної допомоги у загрозованих для життя станах при отруєннях, захворюваннях органів дихання, серцево-судинної системи, систем травлення та сечовиділення; при травмах життєво важливих органів та систем.

Вміти опанувати практичними навичками з даної дисципліни, які необхідні для того, щоб на обґрунтованій доцільності та адекватності основі організувати процес надання першої медичної допомоги, обирати ефективні форми проведення профілактичних заходів та занять, що поліпшують стан хворих.

2. Програма навчальної дисципліни МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Загальні поняття про першу допомогу. Перша допомога при кровотечах та невідкладних станах

Тема 1. Загальні принципи першої допомоги. Асептика і антисептика. Перша допомога при гострих патологічних та екстремальних станах.

Загальні завдання та принципи першої допомоги. Перша допомога при непритомності, запамороченні, тепловому та сонячному ударах, гострих гарячкових станах, та інших гострих патологічних станах. Заходи невідкладної допомоги.

Механізми розвитку станів запаморочення. Перша допомога при запамороченні, непритомності та колапсі.

Умови виникнення та клініка сонячного та теплового ударів. Перша допомога при сонячному та тепловому ударах. Профілактика.

Готрий інсульт, причини розвитку, ознаки, перша допомога.

Гострий інфаркт, причини розвитку, ознаки, перша допомога.

Тема 2. Перша допомога при кровотечах.

Види кровотечі. Методи і способи тимчасової зупинки кровотечі. Визначення кровотеч. Патологічні та травматичні кровотечі. Зовнішні й внутрішні кровотечі. Кровотечі у замкнуті порожнини, у просвіт порожнинних органів, у тканини (крововилив, гематома). Первинні і вторинні кровотечі. Ознаки кровотечі залежно від виду ушкодженої судини: артеріальні, венозні, капілярні. Паренхіматозні кровотечі. Гостра крововтрата, її ступені та ознаки. Методи і способи тимчасової зупинки кровотечі: туга тампонада рани, накладання давлячої пов'язки, пальцеве притискання артерії до підлеглих кісткових утворень, максимальне згинання кінцівки у суглобі, використання джгута. Методика та правила накладання джгута, ознаки правильного накладання. Помилки при накладанні джгута. Методика накладання закрутки за допомогою підручних засобів (хустки, ременя, тасьми, тощо). Поняття про остаточну зупинку кровотечі і його методи: механічний, фізичний, хімічний, біологічний. Внутрішні кровотечі, ознаки, перша допомога. Кровохаркання та легенева кровотеча: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, заходи, засоби першої медичної допомоги.

Тема 3. Перша допомога при гострих екзогенних отруєннях

Класифікація отрути. Харчові отруєння: грибами, продуктами рослинного або тваринного походження, харчові токсикоінфекції, ботулізм: клінічні ознаки, принципи профілактики, перша медична допомога. Дія нервово-функціональних отруйних речовин: етиловий та метиловий алкоголь, сурогати алкоголю, ціаністі сполуки, клінічні ознаки, принципи профілактики, перша медична допомога. Отруєння психотропними засобами: наркотиками, снодійними, збуджуючими та судомними препаратами, клінічні ознаки, принципи профілактики, перша медична допомога. Отруєння отрутохімікатами та СДОР: клінічні ознаки, принципи профілактики та першої медичної допомоги. Клінічні ознаки, принципи профілактики, перша медична допомога при отруєнні окисом вуглецю.

Гостре отруєння тетраетилсвинцем (ТЕС). Шляхи отруєння. Симптоми отруєння. Перша допомога в залежності від шляху проникнення тетраетилсвинцю в організм.

Утоплення. Види утоплення. Перша допомога при утопленні. Ускладнення.

Змістовий модуль 2. Перша медична допомога в загрозових для життя станах, що виникають при травмах та нещасних випадках.

Тема 4. Травми, їх види, ускладнення, перша медична допомога. Реаніматологія. Фактори, що спричиняють травми: механічні, фізичні, хімічні, біологічні. Перебіг травм. Види травматизму. Причини та види закритих ушкоджень. Клінічні ознаки та перша медична допомога при забитті, розтягах і розривах зв'язкового апарату, здавлюванні, струсі, повних і неповних вивихах. Основні види та клінічні ознаки переломів. Поняття про травматичний токсикоз (синдром тривалого здавлювання). Перша медична допомога при них. Поняття про рани. Ознаки та види ран за характером ушкодження тканин:

різані, колоті, рвані й забиті, розтрочені, рубані, укушені, вогнепальні. Перша медична допомога при відкритих ушкодженнях. Поняття про термінальні стани: передагонія, агонія, клінічна смерть. Причини та основні ознаки термінальних станів. Етапи серцево-легеневої реанімації. Методика проведення штучної вентиляції легенів шляхом «рот до рота» та «рот до носа», використання S-подібної трубки при проведенні штучної вентиляції легенів. Методи боротьби з западінням язика. Техніка закритого масажу серця. Ознаки ефективності проведення реанімаційних заходів.

ТЕМА 5. Десмургія. Методи накладання пов'язок та іммобілізуючих шин.

Визначення термінів «пов'язка» та «перев'язка». Мета застосування здавлювальних, іммобілізуючих, коригуючих, окклюзійних пов'язок. М'які пов'язки (укріплювальні): бинтові, клейові (лейкопластирні, клеолові, колодійні), косинкові, пращоподібні, тощо. Види та вимоги до перев'язувального матеріалу. Загальні правила бинтування. Типи бинтових пов'язок. Методи і техніка накладення пов'язок на голову, грудну клітину, ділянку живота і тазу, верхню та нижню кінцівки. Іммобілізація постраждалих під час транспортування. Стандартні засоби транспортної іммобілізації: дротяні, драбинчасті, сітчасті, пневматичні, дерев'яні. Підручні засоби транспортної іммобілізації. Основні правила транспортної іммобілізації, накладання іммобілізуючих шин при ударах, пораненнях, переломах різної локалізації.

Тема 6. Перша медична допомога при електротравмі, опіках, відмороженні. Види опіків: термічні, хімічні, радіаційні. Особливості клінічної картини та першої медичної допомоги в залежності від ступеню опіку. Методи визначення площі опіку. Поняття про «опікову хворобу». Клінічні ознаки «опікової хвороби» залежно від стадії розвитку: опіковий шок, токсемія, септикотоксемія, реконвалесценція. Фактори, що сприяють загальному замерзанню та відмороженню. Основні клінічні ознаки загального замерзання та відмороження залежно від ступеню. Перша медична допомога при відмороженні та замерзанні, послідовність її надання. Фактори, що зумовлюють ураження електрострумом та блискавкою. Місцеві та загальні ознаки електротравми. Послідовність надання долікарської медичної допомоги при електротравмах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	п	лаб	с.р.		л	С	П	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												

Змістовий модуль 1. Загальні поняття про першу допомогу. Перша допомога при кровотечах та невідкладних станах

Тема 1. Загальні принципи першої допомоги. Асептика і антисептика. Перша допомога при гострих патологічних та екстремальних станах.	10	2	4			4						
Тема 2. Перша допомога при кровотечах.	14	2	2			10						
Тема 3. Перша допомога при гострих екзогенних отруєннях	18	2	2			14						
Разом за змістовим модулем 1	42	6	8			28						

Змістовий модуль 2. Перша медична допомога в загрозових для життя станах, що виникають при травмах та нещасних випадках.

Тема 4. Травми, їх види, ускладнення, перша медична допомога. Реаніматологія.	20	4	4			12						
Тема 5. Десмургія. Методи накладання пов'язок та іммобілізуючих шин.	14		4			10						
Тема 6. Перша медична допомога при електротравмі, опіках, обмороженні.	14	2	2			10						
Разом за змістовим модулем 2	48	6	10			32						

Усього годин МОДУЛЬ 1	90	12	18			60						
<i>Разом</i>												
	90	12	18			60						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1			
1	Тема 1. Загальні завдання та принципи першої допомоги. Перша допомога при непритомності, запамороченні, тепловому та сонячному ударах, гострих гарячкових станах, та інших гострих патологічних станах.	4	
2	Тема 2. Перша допомога при кровотечах. Види кровотечі. Методи і способи тимчасової зупинки кровотечі.	2	
3	Тема 3. Перша допомога при гострих екзогенних отруєннях. Класифікація отрути.	2	
Змістовий модуль 2			
4	Тема 4. Травми, їх види, ускладнення, перша медична допомога. Реаніматологія. Методика проведення реанімаційних заходів.	4	
5	Тема 5. Десмургія. Методи накладання пов'язок та іммобілізуючих шин.	4	
6	Тема 6. Перша медична допомога при електротравмі, опіках, відмороженні.	2	
	Разом	18	

6. Теми практичних занять

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма

1	Тема 1. Готрий інсульт, причини розвитку, ознаки, перша допомога. Гострий інфаркт, причини розвитку, ознаки, перша допомога. Гарячкові стани, перша допомога.	8	
2	Тема 2. Внутрішні кровотечі, ознаки, перша допомога. Кровохаркання та легенева кровотеча: етіологія, патогенез, клінічні ознаки, заходи, засоби першої медичної допомоги.	6	
3	Тема 3. Гостре отруєння тетраетилсвинцем (ТЕС). Шляхи отруєння. Симптоми отруєння. Перша допомога в залежності від шляху проникнення тетраетилсвинцю в організм. Утоплення. Види утоплення. Перша допомога при утопленні. Ускладнення.	10	
4	Тема 4. Ознаки та види ран за характером ушкодження тканин: різані, колоті, рвані й забиті, розтрощені, рубані, укушені, вогнепальні. Перша медична допомога при відкритих ушкодженнях.	8	
5	Тема 5. Види та вимоги до перев'язувального матеріалу. Загальні правила бинтування. Типи бинтових пов'язок.	10	
9	Тема 6. Перша допомога при переломах кісток тазу і хребта. Особливості транспортування потерпілих. Черепно-мозкові травми, класифікація, ознаки, перша допомога.	8	
10	Тема 7. Хімічні опіки шкіри кислотами, лугами. Перша допомога. Термічні та термохімічні опіки очей.	10	
	Разом	60	

8. Індивідуальні завдання

(для студентів, які навчаються за графіком сприяння)

- Матеріали самопідготовки;
- Самостійні роботи: реферат на тему „Перша допомога при закритих та відкритих ушкодженнях опорно-рухового апарату.”

9. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять в усній та письмовій формах.

- Опитування.
- Перевірка завдань для самостійної роботи (тестування).
- Перевірка практичних навичок.

Підсумковий контроль – залік (V семестр – денна форма).

10. Залікові вимоги

Теоретичні вимоги

1. Поняття про першу допомогу. Заходи та засоби першої допомоги.
2. Асептика та антисептика. Класифікація антисептичних засобів.
3. Реаніматологія, поняття про термінальні стани.
4. Штучна вентиляція легенів. Покази та протипокази до застосування. Правила проведення. Ускладнення.
5. Непрямий масаж серця. Покази та протипокази до застосування. Правила проведення. Ускладнення.
6. Поняття про пов'язки та перев'язочний матеріал. Вимоги до перев'язочного матеріалу.
7. Правила накладання м'яких пов'язок.
8. Транспортна іммобілізація: поняття, завдання. Правила накладання засобів транспортної іммобілізації.
9. Перша допомога при запамороченні, непритомності, тепловому та сонячному ударах.
10. Перша допомога при інсульті та гострому інфаркті.
11. Перша допомога при колапсі та анафілактичному шоку.
12. Гравітаційний шок, гіпоглікемічний стан, ознаки, перша допомога.
13. Перша допомога при електротравмі та ураженні блискавкою.
14. Утоплення, види утоплень, ознаки, перша допомога при утопленні.
15. Перша допомога при артеріальних кровотечах різної інтенсивності.
16. Перша допомога при венозних кровотечах різної інтенсивності.
17. Перша допомога при внутрішніх кровотечах різної локалізації.
18. Травматичний шок, причини, види, фази перебігу. Перша допомога при травматичному шокові.

19. Синдром тривалого стиснення, причини, патогенез, симптоми, перша допомога.
20. Рани, класифікація ран, перша допомога при пораненнях.
21. Перша медична допомога при закритих ушкодженнях м'яких тканин.
22. Розтягнення, розриви, причини, ознаки, перша допомога.
23. Травматичні вивихи, причини, види, ознаки, перша допомога.
24. Переломи кісток, класифікація переломів, ознаки, перша допомога.
25. Перша допомога при закритих травмах живота та грудної клітки.
26. Поранення грудної клітки, причини, види, ознаки, перша допомога.
27. Поранення черевної порожнини, причини, види, ознаки, перша допомога.
28. Черепно-мозкові травми, класифікація травм, ознаки, перша допомога.
29. Переломи кісток тазу та хребта, ознаки, перша допомога.
30. Переломи ребер та ключиці. Причини, ознаки, перша допомога.
31. Опіки та обмороження, класифікація, ознаки, перша допомога.
32. Перша допомога при термохімічних опіках очей.
33. Гострі екзогенні отруєння, ознаки, перша допомога.
34. Перша допомога при гострих гарячкових станах.

Практичні навички

1. Проведення штучної вентиляції легенів способом “рот в рот”.
2. Проведення штучної вентиляції легенів способом “рот в ніс”.
3. Проведення непрямого масажу серця.
4. Накладання кровоспинного джгуту та закрутки при артеріальній кровотечі.
5. Накладання стисної пов'язки.
6. Накладання бинтової пов'язки “чепець” при травмах голови.
7. Накладання бинтової пов'язки “вуздечка” при травмах нижньої щелепи.
8. Накладання бинтової пов'язки при травмах очей.
9. Накладання вісімкоподібної пов'язки на суглоби та потилицю.
10. Накладання бинтових пов'язок при травмах кисті.
11. Накладання бинтових пов'язок при травмах колінного та ліктьового суглобів.
12. Накладання бинтових пов'язок різних типів при травмах гомілково-надр'яткового суглобу.
13. Накладання бинтових пов'язок при травмах ключиці (пов'язка Дезо та пов'язка Вельпо).

- 14.Застосування імпровізованих засобів транспортної іммобілізації при травмах голови.
- 15.Застосування імпровізованих засобів транспортної іммобілізації при переломах верхніх та нижніх кінцівок.
- 16.Застосування імпровізованих засобів транспортної іммобілізації при переломах кисті.
- 17.Застосування імпровізованих засобів транспортної іммобілізації при переломах шийного відділу хребта.
- 18.Застосування імпровізованих засобів транспортної іммобілізації при переломах грудного та поперекового відділів хребта.
- 19.Переведення пацієнта у фіксовано-стабілізоване положення.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1

Форма навчання	Поточне тестування та самостійна робота					Сума
	ЗМ 1		ЗМ 2			
	T1	T2	T3	T4		
Денна (усього балів)	0-20	0-20	0-20	0-20		100
Опитування на семінарах	0-15	0-15	0-15	0-15		
Конспекти самопідготовки						
Практичні роботи	-	-	-	-		
Самостійні роботи	0-5	0-5	0-5	0-5		
Заочна (усього балів)	0-20	0-20	0-20	0-20		
Опитування на семінарах	0-5	0-5	0-10	0-10		
Конспекти самопідготовки	0-10	0-10	0-10	0-10		
Практичні роботи	-	-	-	-		
Самостійні роботи	0-5	0-5	-	-		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
61-67	E		
35-60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

V семестр

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Загальні поняття про першу допомогу. Перша допомога при кровотечах та невідкладних станах

Тема 1. Загальні принципи першої допомоги. Асептика і антиісептика. Перша допомога при гострих патологічних та екстремальних станах.

Тема 2. Перша допомога при кровотечах. Види кровотечі. Методи і способи тимчасової зупинки кровотечі. Визначення кровотеч. Патологічні та травматичні кровотечі. Зовнішні й внутрішні кровотечі.

Тема 3. Перша допомога при гострих екзогенних отруєннях. Класифікація отрути. Харчові отруєння: грибами, продуктами рослинного або тваринного походження, харчові токсикоінфекції, ботулізм: клінічні ознаки, принципи профілактики, перша медична допомога.

Змістовий модуль 2. Перша медична допомога в загрозливих для життя станах, що виникають при травмах та нещасних випадках.

Тема 4. Травми, їх види, ускладнення, перша медична допомога. Реаніматологія. Фактори, що спричиняють травми: механічні, фізичні, хімічні, біологічні. Перебіг травм. Види травматизму.

Тема 5. Десмургія. Методи накладання пов'язок та іммобілізуючих шин.

Визначення термінів «пов'язка» та «перев'язка». Мета застосування здавлювальних, іммобілізуючих, коригуючих, окклюзійних пов'язок. М'які пов'язки (укріплювальні): бинтові, клейові (лейкопластирні, клеолові, колодійні), косинкові, пращоподібні, тощо.

Тема 6. Перша медична допомога при електротравмі, опіках, відмороженні.
Види опіків: термічні, хімічні, радіаційні. Особливості клінічної картини та першої медичної допомоги в залежності від ступеню опіку.

13. Рекомендована література

Основна

1. Алгоритми надання невідкладної допомоги при критичних станах / За ред. І. І. Тітова. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 344 с.
2. Артеріальні, венозні тромбози та тромбоемболії. Профілактика та лікування. Український Національний Консенсус. – К.: ЗАТ «Віпол», 2006. – 72 с.
3. Бобров В.А., Давыдова И.В. Симптоматические гипертензии: Руководство для врачей. – К., 2003. – 256 с.
4. Будзин В., Гузій О. Основи медичних знань : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2018. –148 с.
5. Верткін А.Л. Швидка допомога: керівництво для фельдшерів і медсестер - М., 2010 - 468 с.
6. Децик Ю.І. та ін. Основи внутрішньої медицини: Пропедевтика внутрішніх хвороб / За ред. Яворського О.Г. – К., 2004. – 500 с.
7. Мойсак Олександр Данилович. Основи медичних знань і охорони здоров'я: навчальний посібник / О. Д. Мойсак ; Міністерство освіти і науки України. -6-те вид., випр. та допов. - Київ : Арістей, 2011. - 496 с.
8. Невідкладна кардіологічна допомога на догоспітальному етапі: Навчально-методичний посібник. – К., 2005. – 17 с.
9. Основи догляду в домашніх умовах. Навчальний посібник для викладачів та інструкторів, медичних сестер. – К., 2001. – 240 с.
- 10.Петриченко Т.В. Перша медична допомога : Підручник – К. : Медицина, 2007. –248 с.

Допоміжна література

- 11.Руководство по интенсивной терапии / А.В.Беляев, М.В.Бондарь, А.М.Дубов и др. Под ред. А.И.Трещинского, Ф.С.Глумчера. – К.: Вища школа, 2004. – 582 с.
- 12.Садів А. Невідкладна долікарська допомога. Знання, здатні зберегти життя. Повна енциклопедія. - Крилов. - 2008 - 384 с.

13. Свищенко Е.П., Коваленко В.Н. Гипертоническая болезнь. Вторичные гипертензии / Под ред. В.Н.Коваленко. – К.: Лыбидь, 2002. – 504 с.
14. Тарасюк В. С. Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги / В. С. Тарасюк, М. В. Матвійчук, В. В. Паламар. – Київ: ВСВ «МЕДИЦИНА», 2017. – 528 с. – (4-е вид., випр.).
15. Скорая и неотложная медицинская помощь / Под ред. И.С.Чекмана. – К.: Здоров'я, 2002. – 728 с.
16. Сумин С.А. Неотложные состояния / 5-е изд.- М.: ООО «МИА», 2005. – 752 с.
17. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів / За ред. д-ра мед. наук, проф. Ю.М. Мостового. – 10-е вид., доп. і перероб. – Вінниця: ДП «ДКФ», 2008.- 528 с.
18. Фадєєва Т.Б. Довідник фельдшера. Невідкладна допомога. - Сучасний літератор. - 2003. - 286 с.

Інформаційний ресурс

1. Валецька Р. О. Основи медичних знань [Електронний ресурс] / Р. О. Валецька // Волинська книга. –2007. –Режим доступу до ресурсу: <http://www.twirpx.com/file/1198103/>.

2. Сайт «Основи медичних знань» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://healt.usoz.ua/> 4. Концепція нової системи охорони здоров'я / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://moz.gov.ua/docfiles/Pro_20140527_0_dod.pdf . –Назва з екрана.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять в усній та письмовій формах. Метод усного контролю (шляхом індивідуального опитування), метод письмового контролю (контрольні роботи), метод тестового контролю. Також здійснюється контроль надання першої допомоги практичних навичок.

1. Опитування.
  2. Перевірка завдань для самостійної роботи.
  3. Перевірка матеріалів самопідготовки.
  4. Виконання завдань практичних занять.
- Підсумковий контроль** – залік (V семестр – денна форма).

